

Có những làn hương...

THANH THỊ

1. Quyện trong khói trầm, tôi lớn lên cùng nội. Đứa trẻ ba, bốn tuổi khi ấy nhìn nội như một vị thần thánh, cao siêu. Nội có râu chuỗi tràng hạt dài ơi là dài, thơm thiệt là thơm; có mỗi cái áo dài nội luôn giữ gìn cẩn thận, chỉ khi nào lễ Phật mới mặc. Nhìn nội kính cẩn trước bàn thờ, trịnh trọng, trang nghiêm tôi thèm khát một cách lạ lùng; trong không khí u huyền lòng con trẻ dâng lên xúc động mãnh liệt, đó có phải là nền móng cho lối rẽ tránh xa con đường thế nhân sau này của tôi chăng?

Những năm 90 của thế kỷ trước, ở xứ cao nguyên nhà ai có điện là sang lắm. Nhà nội tôi thì nào có sang vậy, đèn dầu đôi khi không có để thắp nữa là! Ba mẹ đi làm suốt nên tôi được gửi nhờ nội trông, ăn nhà nội, thậm chí tối cũng ngủ nhà nội. Đều đặn tầm 5 giờ chiều là tôi đã ké mâm cơm với nội (nội không đi làm nên ăn sớm, chứ ba má tôi làm tới tối mịt mới về). Ăn xong tôi bắt đầu nháy nhót khắp xóm, la cà từ nhà này sang nhà nọ. Tính tôi dễ chơi mau chán, chừng tiếng sau là tự giác về; thỉnh thoảng có trò vui, chơi chưa đã, nội tôi đã réo: "Bé đậm tiêu mô rồi?!" Nghe gọi là tôi dạ rõ to, rồi xách dép chạy về. Nội sẽ bắt đầu thứ lớp, rửa chân, rửa tay, mặt cho tôi (dĩ nhiên là tôi đã được tắm trước khi ăn chiều, nhưng vì đi chơi về nên nội vẫn phải làm vệ sinh lại cho tôi); sau cùng nội bắt tôi thay quần ngắn bằng quần dài. Thời khóa kinh tối của nội bắt đầu cũng với tôi. Nhà nghèo, nội không đủ phương tiện thỉnh chuông mõ nên tụng 'chay,' ngáp ngáp ngáp dài, tôi ư a theo nội. Tôi đâu biết nội đọc cái gì, chỉ biết đầu tiên nội lầm rầm gì đó xong lay 3 lay, tiếp theo là mấy thứ tiếng khó nghe, chán òm - ấy là suy nghĩ của tôi hồi đó. Tuy vậy không phải cả thời kinh đều chán (nếu chán thì chẳng cực gì mà tối nào tôi cũng theo nội). Tụng xong đoạn khó hiểu, nội bắt đầu thỉnh chuỗi hạt trên bàn thờ xuống, sáu chữ: "Nam mô A Di Đà Phật" cất lên nghe như hát, tay nội lần chuỗi, mắt nội lim dim, mỗi chữ một hạt, tôi ngồi bên cạnh cũng phải "hát" theo, có lúc tôi làm biếng, không chịu "hát" nội bảo: "Không niệm Phật là nội hồng thương 'đậm tiêu' nữa đâu à!" Mà tôi thì sợ nội không thương tôi lắm, trường tôn nữ độc nhất của bà mà, vậy nên dù có chán cũng phải "hát," có khi "hát" mệt quá ngủ luôn tại chỗ. Thường khi "hát" xong nội sẽ đeo râu chuỗi vào cổ, và quỳ lên bắt đầu khẩn nguyện, nội nguyện gì tôi nghe không rõ, tôi ngẫm hiểu nội muốn tốt cho gia đình, dòng họ vậy thôi.

Nhớ có lần ức quá, tối nào cũng niệm với nội mà không có râu chuỗi để lần, niệm xong đeo vào cổ như nội, tôi mè nheo không chịu niệm, mặt mày buồn xo. Nội xuống nước hứa với tôi, khi nào có quý Thầy trong Sài Gòn về sẽ xin cho tôi một râu. Tôi trông ngóng từng ngày cho đến một chiều vừa đi chùa về, nội liền đưa cho tôi một râu chuỗi đen óng. Tôi thích thú và hạnh phúc tột độ, vậy là từ nay mỗi tối 'hát' với nội, tôi sẽ có thứ để lần, để đeo vào cổ rồi. Niềm vui con trẻ chỉ đơn giản vậy, nhưng lại không tồn tại lâu dài. Đâu được mười ngày, bà nội gì từ trên Đạ Lý xuống thăm, thấy râu chuỗi đẹp quá, bà xin mất. Tôi khóc cả mấy tiếng đồng hồ sau đó, từ gào rú sang thút thít, cuối cùng khan cổ. Giận nội không thương tôi, đến mấy ngày sau tôi vẫn không chịu 'hát' với nội mặc cho năn nỉ. Tuy vậy con nít tính mau quên, sau khi nghe nội hứa sẽ xin râu hạt khác, tôi bắt đầu 'hát' lại mỗi tối cùng nội, nhưng đến cuối cùng tôi chẳng có râu chuỗi khác, vì quý Thầy về lại Sài Gòn rồi. Có lúc nhắc lại chuyện xưa, hỏi hỏi đó sao nội xin được râu chuỗi cho cháu vậy? Nội bảo: nội lên bạch với quý Thầy là con có đứa cháu gái thích có một râu chuỗi tràng hạt dài để tối niệm Phật, Thầy có cho con thỉnh. Thầy hỏi bé bao nhiêu tuổi, nội bảo 4 tuổi, vậy là Thầy không ngần ngại lấy râu chuỗi của mình đưa cho nội. Tiếc là, cuối cùng tôi với chuỗi ấy cũng chẳng đủ duyên, hay bà nội gì nhiều duyên với chuỗi ấy hơn tôi vậy.

Nội thường đi thọ bát quan trai vào ngày chủ nhật, vì là cháu gái duy nhất nên tôi cũng được đi theo không ít lần. Có lần đi thọ bát, lúc lay Phật sám hối, tôi cứ chui vô tà áo sau của người lay trước, nội kéo tôi ra bảo: "Đừng chui như vậy, lay xuống là con phải niệm 'Nam mô A Di Đà Phật' rồi lo đứng lên nghe hồng!" Tôi dạ buồn thiu, tại tôi thích cái áo tràng chứ bộ. Như hiểu ý tôi, nội bảo má may cho tôi cái áo tràng để đi chùa với bà. Nhà tôi khó khăn, nào có khả năng; sau vì tôi sinh hoạt Gia đình Phật tử, trở thành đoàn sinh nên chẳng cần áo tràng nữa. Mãi đến khi đi xuất gia, lúc ấy tôi mới chính thức có một cái áo tràng do sư phụ may cho. Một ước mơ kéo dài ngót mười lăm năm, đến khi ước mơ thành hiện thực thì đã gắn liền với con đường tôi chọn.

Nội thắp hương niệm Phật sáng tối, có lẽ vì vậy nên trên người nội lúc nào cũng thoảng mùi trầm hương. Tôi thích nhất được dụi đầu vào người nội, tha hồ hít hà cái mùi thơm để chịu ấy. Giờ đây khi nghĩ về nội, tôi nghe thoảng đâu đây mùi khói trầm và chuỗi hạt dài thơm thơm hiện ra trong tâm tưởng, 'hát' xong có thể đeo vào cổ...

Đừng hỏi rằng: tại sao một số chuyện đã qua ta không bao giờ quên được? Tại sao nó chỉ chìm xuống một góc khuất nào đó chứ không biến mất hẳn. Khi có cơ hội nó sẽ được khơi lên, trở dậy một cách mạnh mẽ, trong khi người trong cuộc không hề muốn điều đó chút nào. Đơn giản thôi! Vì không thể tách rời bởi sự gắn chặt giữa thân vật lý và tâm lý. Vì nó chỉ chìm xuống chứ chưa hề bị thay đổi, được chuyển hóa. Yêu thương hay ghét bỏ, nhớ hay quên, còn hay mất,... luôn song hành cùng nhau; 'vì cái này có mặt nên cái kia có mặt.' Mọi chuyện dù buồn dù vui thì cuối cùng vẫn không thể tồn tại lâu dài, không thể đeo mang mãi mãi. Biết rằng thương người hay được người thương rồi cũng sẽ có một ngày vì một ngoại nhân hay nội nhân nào đó, thương kia sẽ mất đi. Biết rõ, nhưng không dễ dàng gì chấp nhận như một điều hiển nhiên. Đau khổ ư? Mệt mỏi ư? Tuyệt vọng ư? Rồi sẽ qua thôi! Vì một lẽ tất yếu: tất cả rồi cũng thuận thế vô thường; bởi thương kia quá bé nhỏ, thương hạn cuộc trong sự đáp trả qua lại lẫn nhau, thương mang tính sở hữu, mà kỳ thật làm gì có sự sở hữu nào không mang lại khổ đau. Chỉ có tình thương lớn, vượt ngoài mong cầu đáp trả từ phía đã nhận. Chỉ có tâm bao dung, thương những gì 'không dễ thương' - khó thương, không phân biệt, không hứa hẹn, không ràng buộc, không sở hữu, ấy mới là thương thật nghĩa, mang đến hạnh phúc - tự do.

2. Tôi nghe đâu đây mùi mồ hôi quyện chung với mùi của rơm rạ bùn đất, mùi cà phê chín. Má tôi - người đàn bà khổ tâm, có lẽ cái khổ lớn nhất đời bà là muốn đi tu mà không được. Ngoại đã dọa tự tử nếu má dám bước chân ra khỏi nhà đi tu. Má trở thành 'gái ế.' Sinh tôi ở cái tuổi gần bước sang hàng *băm* (30). Về nhà chồng tất bật với ruộng lúa, rẫy cà phê. Làm dâu chừng hai năm, má xin ra ở riêng trên mảnh đất của nội gần nhà. Má làm việc suốt ngày, bận rộn từ khi gà vừa gáy sáng đến tối mịt, nên hễ khi nào gần má là tôi lại tham lam hít mùi mồ hôi, có khi chưa đã thèm tôi đã chìm vào giấc mộng. Là con gái mà không được ngủ cùng má, hồi đó má cứ lấy lý do ngủ với má u mê, tôi ức lắm; u mê vậy mà đứa em trai nhỏ hơn tôi mười tám tháng lại được ngủ chung với má!

Má là huynh trưởng Gia đình Phật tử, chị trưởng của đoàn Liên Hoa. Trong trí nhớ mỗi lần tôi tới chùa là tôi được cưng lắm, chị nào cũng xúm xít lại bế tôi, trông tôi thay má, có chị còn mua kem cho tôi ăn. Mỗi lần đoàn Liên Hoa liên hoan sau hội trại là thể nào áo quần tôi cũng chất đầy kẹo bánh. Tôi thầm nghĩ má tôi oai quá, nói gì mấy chị cũng nghe răm rắp làm tôi sướng rơn người. Tôi thích nhất cái còi tập hợp trong túi áo lam của má, hôm nào má đi làm y như rằng ở nhà tôi sẽ lấy ra thổi te te. Lớn lên chút ít, nhận thức thêm chuyện đời, tôi mới thấy Gia đình Phật tử là nơi trường dưỡng đạo tâm của má, đưa má tôi sống trọn vẹn với bốn phận, trách nhiệm người con dâu, người vợ, người mẹ, và hơn hết người 'chị cả của các em thơ.' Nay đây, má trong tôi vẫn là một Huynh trưởng nghiêm khắc nhưng không kém tình thương, má là người phụ nữ táo tợn, giỏi chịu đựng lời cay nghiệt của thiên hạ. Má của mùi cà phê chín gặp mưa tháng mười lăm trên nền đất đỏ, mùi ngai ngái của bùn, của giọt mồ hôi lăn dài trên khuôn mặt xương xương, lúc nào ôm tôi vào lòng cũng sẵn câu: "Dặm tiêu lớn lên đi tu nghen, ở đời khổ lắm con ơi!" Những mùi hương và câu nói ấy hòa quyện vào nhau được giữ chặt trong một miền thương nhớ, lâu lâu mở ra xem thử có còn không?

Xét về mặt thể gian, chắc chắn trên đời này sẽ không có thứ tình nào bền chặt như tình mẫu tử, phụ tử. Người có thể hy sinh tất cả những gì tốt đẹp nhất của bản thân để cho con những gì tươi sáng nhất. Cố nhiên vì tình thương ấy quá lớn nên đôi khi ích kỷ nảy sinh. Thật may mắn và hạnh phúc nếu danh xưng với nhau có sự thay đổi, từ 'cha-mẹ' trở thành 'ông bà đại thí chủ.' Có người vui mừng vì con mượn thân mình để hóa kiếp tái sinh, tiếp tục chí nguyện thuở nào, trở về làm Thích tử. Người hoan hỷ, tự hào, kẻ đau khổ cùng tận cũng bởi trong cách nhìn, tư duy. Chỉ có cách nắm chặt đầu dây, đi thẳng một đường, không bao giờ ngoái đầu lại, họa chăng có ngoái đầu cũng chỉ để bước dài và rộng hơn trên lộ trình phía trước; có như vậy mới không luống uổng một đời. Đường trước mệnh mang, thân thang, không ai bắt ép mà tự chọn. Đi trong sương lâu dần ướt áo, hạt cơm trắng nặng tựa núi Tu Di, nhìn trước sau thấy người làm được lẽ nào ta lại không? Bước đi, bước tới đừng dừng lại khi đã quyết chọn một con đường...

3. Theo từng tiếng chuông gia trì, tôi theo Thầy lễ Tổ lễ Phật, đánh dấu khoảnh khắc trở thành người tập sự xuất gia. Thầy dạy lạy sao cho đúng quy cách thiền môn: chân đứng chạm gót chữ V, tay chắp ngang ngực, không thẳng quá mà sinh ngã mạn, không nghiêng lệch mà giải đãi, không rỗng giữa mà buông lung, nghe tiếng chuông đưa tay lên trán biểu hiện cho TRÍ TUỆ VÔ LẬU, lại đưa dần xuống đến ngang ngực biểu trưng cho TỬ BI, (trí tuệ và tử bi phải đi liền với nhau mới làm nên người con Phật) giữ nguyên thế chắp tay mà lạy xuống trán chạm sàn nhà, khởi tâm cung kính với Phật - Pháp - Tăng, thở ba hơi rồi từ từ đưa người trở lên. Tôi trở thành đệ tử của Thầy. Thầy không nói gì nhiều, chỉ dạy tôi: từ nay về sau coi huynh đệ như anh em ruột của mình, xem Thầy tổ như cha mẹ. Đối với người thì trên cung kính, dưới thời nhường nhịn, luôn luôn nhớ mình như giẻ lau nhà, mặc cho ai chà đạp, coi thường, khinh rẻ, vẫn phải an nhiên tự tại, đặt chí nguyện xuất gia lên trên tất cả, sống trước vì người sau hãy vì mình. Tôi nhìn Thầy cung kính từng chú tiểu nhỏ mà khởi tâm theo. Thầy viết chữ Hán hay Việt đều đẹp, nét đẹp của phóng khoáng tự do nhưng vẫn trong khuôn khổ chừng mực. Thầy không hát, nhưng thích nghe điệu hát "Ta Quyết Chí Đi Tu." Thỉnh thoảng thầy trò bên nhau nhâm nhi ly trà nóng, Thầy

kể chuyện 13 tuổi xuất gia, trải bao biến cố của xã hội, Thầy vẫn giữ màu áo lam, cạo tóc đều đặn mỗi tháng hai lần, bởi Thầy hiểu rõ chỉ có con đường đã chọn mới thực sự không khổ lụy, mới mang lại hạnh phúc tuyệt đối. Đôi lần tôi làm Thầy buồn vì những vụng dại, Thầy không la mà chỉ viết lá thư nhỏ trao tay, đầu thư Thầy viết: "Gửi con thương của Thầy...", lá thư nào cũng chứa đầy tâm tình và mong muốn của Thầy đối với tôi, răn nào cho bằng đá, đá rồi cũng đơm hoa. Có lần Thầy nói với tôi: "Thầy thấy con học được nên con ráng học cho giỏi, vậy nhưng đừng quên nhiệm vụ chính của mình là tu." Lại một điều là người Thầy tôi dường như không hề có mùi (cơ thể), phải chăng vì hằng ngày Thầy chỉ tắm muối? Tôi cứ thắc mắc mãi điều ấy, cho đến một ngày tôi tự trả lời cho câu hỏi của mình: Chỉ có những bậc chân tu, thực tâm với đạo mới được như vậy. Thầy chưa từng nói nặng ai một câu, cũng chưa từng xao lãng việc buộc tâm. Thời gian rảnh nếu không ngồi thiền thì Thầy đọc sách. Trên bàn làm việc lúc nào cũng có một vài cuốn sách làm dấu dờ dang, có khi Thầy mang cả sách bên mình vào giấc ngủ. Tôi tự thấy mình thấp kém, nhỏ bé trước Thầy; đi ra ngoài lúc qua đường lẽ ra tôi phải ngấn xe xin đường để cho Thầy an toàn, thì ngược lại Thầy chặn xe, vẫy tay xin đường cầm chặt tay tôi như sợ sẽ xảy ra chuyện không hay với con mình. Lúc đi ghe thuyền, Thầy lại bước xuống trước, sau đó nắm tay đỡ tôi bước xuống mặc dù Thầy đã ngoài 70. Có người Thầy nào không thương đệ tử? Chắc không, chỉ là có biểu hiện ra ngoài hay không mà thôi. Sắc sắc không không, trên người Thầy không vương bất kỳ mùi của loài hoa nào, cũng chẳng có mùi của trầm hương của thiền; bởi lẽ có thứ hương nào cho bằng hương đức hạnh, mà Thầy tôi thì giới đức thừa sức tỏa hương thơm.

Nhận lãnh gia tài nào bằng gia tài pháp bảo, bởi chỉ có pháp bảo mới đem lại cho người sự giác ngộ, giải thoát. Con đường nào thanh lương bằng con đường xuất sĩ, dù ở khía cạnh nào con đường ấy vẫn mát mẻ tươi xanh. Người đi trên con đường đẹp phải là người thông minh vì biết chọn đúng đường. Người giữ vững một đường phải là người nhẫn nại, biết chịu đựng, tri hành hợp nhất, uyển chuyển khéo léo trong mọi trường hợp. Người thấy đường trước còn xa, biết chọn hành trang mang theo là 'gia tài Pháp bảo,' chỉ đem theo một thứ ấy mà không mang vác một thứ nào khác. Tất cả 'tài vật' nào khác chỉ là chướng ngại cho đường đi, là vật nặng khiến trì trệ, thoái tâm, lui sụt ý chí. Con đường nào cũng có những chông gai thử thách, khúc gỗ trôi trên sông nếu không bị người trục vớt, không bị vùi giữa dòng, không bị mục rã, không bị tấp vào bờ, chắc chắn khúc gỗ ấy sẽ tiến thẳng ra biển lớn, hòa nhập với đại dương muôn trùng. Không là cành lá cây, không là vỏ cây, và cũng đừng là giác cây, hãy là lõi cây vì: "Cái gì là lõi cây, cái ấy sẽ tồn tại lâu dài."

Trong đời, có những người đi ngang qua không hề để lại một chút ấn tượng nào cả, như bước chân trên sa mạc, chỉ cần cơn gió nhẹ đã vội vàng xóa tan những gì xảy ra trước đó. Nhưng sẽ có những người họ đi ngang qua rồi, vết giày kia lại in đậm lên mảnh đất tâm, có khi lại như một vết thương đã lành rồi nhưng vẫn mãi để lại sẹo, vết sẹo không lớn, chưa đủ đau nhưng chẳng thể nào quên. Hẳn nhiên, trong đời danh thơm và tiếng tốt ai ai đều muốn, nhưng ở mức độ nào, làm sao đạt được và giữ lại lâu dài? Câu hỏi khó mà không khó. Danh nào đứng vững trước gió dập sóng vùi thời gian, ấy là danh thơm bởi những lời dạy mà Người đã nói ra, mang đến hạnh phúc cho tất cả mọi người. Mùi hương nào bất diệt cùng thời gian, đó chỉ có thể là hương mà ngược gió vẫn tung bay khắp chốn, len vào từng ngõ ngách đen tối của cuộc đời. Nếu biết và thật quán như vậy, thời hạnh phúc cần gì tìm kiếm, "hạnh phúc bây giờ và ở đây."